

(ב) ויש טוענים: על כרחך היו הלוחות "בלתי-מרובעות" דווקא. שהרי הם "מעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות",⁵ וא"כ הם מ"מעשה בראשית", ואיתא בירושלמי:⁶ "אין מרובע מששת ימי בראשית". ותשובתם בצידם: (1) אם כן תיקשי גם "הכתב והמכתב", שנבראו עם הלוחות, ו"מ"ם וסמ"ך בנס היו עומדות" והכוונה למ"ם סופית שהיא "מרובעת" – וכיצד נוצרה בששת ימי בראשית?... (2) אלא, שנשתמטה מהם מסקנת הירושלמי, שהכלל האמור: אין מרובע מששת ימי בראשית" אינו אלא ב"בריות" (בעלי חיים). (וכל הפלוגתא בירושלמי שם היא אם אוכלין בכלל בריות אם לאו אך בשום פנים ואופן אין מרחיבין הכלל של אין מרובע מעבר לבריות ואוכלין).

(ג) ויש ממליצים זכות על אלו שמשינים צורת הלוחות. (ואין מציירים אותם בתבנית המקורית שהיו מרובעות). על יסוד הגמרא:⁷ "לא יעשה אדם בית, תבנית היכל... תבנית שולחן... תבנית מנורה" וכו'. – ועל כן, יש אומרים שאסור לעשות גם "תבנית לוחות", ומצווה לשנות צורתם – ובזה מנמקים את מנהג קהילות ישראל לעשותן "עגולות" ולא כתבניות המקורית! ותשובתם בצידם:

(1) הברייתא "לא יעשה אדם" מביאה חמש דוגמאות, אבל אין מזכירה איסור חיקוי הלוחות.⁸

(2) והטעם: (למה לא אסרה הברייתא עשיית "לוחות בתבנית לוחות") – מבואר בגמרא על אתר: "אמר אבבי לא אסרה תורה אלא שמשיין שאפשר לעשותן כמותן" – ומפרש רש"י: "כמותן ממש", ופשיטא שאין אדם יכול לעשות "לוחות ממש", שהיו בריאה אלוקית,⁹ (וגם לוחות שניות היו ממחצב סנפירנון שהראהו הקב"ה למשה,¹⁰ ולא מצוי לעשות ממנו פיסולי אמנות) ואם אינו עושה אלא "ציור דוגמתן – מותר".¹¹ ועל כן בלוחות מצויירות, מודפסות או רקומות (דו"ממדי) ודאי אין שום איסור לעשות בתבניתן המרובעות. ואפילו בפיסול לוחות-שיש (תלת ממדי) אין שום איסור כלל: (1) שהרי שינה חומר הלוחות מסנפירנון לשיש או עץ, ובכי האי גוונא שרי אפילו במנורה (אם עשאה מעץ).¹² ע"כ תוכן דברי הרב סופר.

ה) סיבות אפשריות לעיגול הלוחות

מלבד מה שנאמר לעיל בפירוכות האפשריות המצדיקות לכאורה את עיגול הלוחות, ופרט להשערה, כי העיגול מקורו בטעות – בחיקוי אמנים נוצריים,¹³ הנה בנינצי הנגב הנ"ל כתב הרב כץ כי מצא בבי"כ של יוצאי טוניס בב"ש שעל חצאי העיגול של השתי

5. אבות פ"ה, משנה ו'.
6. מעשרות ספ"ה, נדרים פ"ג, ה"ב.
7. ע"ז מג.

8. אמנם אחד מרבני ירושלים שהגן על עיגול הלוחות העיר למנחת חינוך מצוה רנ"ד שכתב שלא דוקא חמשה הנזכרים. ואף שהמנ"ח ס"ל דדוקא דברים אשר הקפידה התורה על מדתם אסור לעשות כמותם, מ"מ הרי גם ללוחות היתה מידה כדאיתא בב"ב י"ד ע"א אף דלא נכתבה בתורה מידתם. והקשה על המנ"ח ממכילתא סוף פרשת יתרו דאיתא שם שגם צורת הכרובים

9. "והלוחות מעשה אלקים המה", שמות לב, טז.
10. מד"ר, רש"י ד"ה פסל לך, שמות לד, א.
11. רש"י ע"ז שם, ד"ה שאפשר לעשות כמותן.
12. רמב"ם פ"ז מבית הבחירה ה"י, יו"ד קמא, ח.
13. מאמר מחקרי מקיף המוכיח את מקורן הנוצרי של עיגולי הלוחות מופיע בחוברת תרביץ כרך כ"ח ע' 370.